

VABARIIGI VALITSUS

M Ä Ä R U S

Tallinn

Haanja looduspargi kaitse-eeskiri¹

Määrus kehtestatakse „Looduskaitseaduse“ § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk
ÜLDSÄTTED

§ 1. Haanja looduspargi kaitse-eesmärk

(1) Haanja looduspargi² (edaspidi *kaitseala*) kaitse-eesmärk on:

1) kaitsta, säilitada ja tutvustada Eesti kõrgeimat kuhjelist saarkõrgustikku, esinduslikke ürgorgusid, loodus- ja pärandmaastikke, looduse mitmekesisust; aidata kaasa säästva puhkemajanduse arengule ning kaitsta kaitsealuste liikide elupaiku;

2) kaitsta nende liikide elupaiku, mida Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7-25) nimetab I lisas. Need liigid on I kategooria kaitsealused liigid; valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) ja laanerähn (*Picoides tridactylus*), mis on ühtlasi II kategooria kaitsealused liigid; laanepüü (*Bonasa bonasia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), sookurg (*Grus grus*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), hallpea-rähn (*Picus canus*), täpikuik (*Porzana porzana*), händkakk (*Strix uralensis*), mis on III kategooria kaitsealused liigid;

3) kaitsta elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7-50) nimetab I lisas ja nende liikide elupaiku, mida see direktiiv nimetab II lisas. Need I lisa elupaigatüübid on liiva-alade vähetoitelised järved (3110)³, vähe- kuni kesktoitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesktoitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nõrglubja-allikad (7220*), liigirikkad madalsood (7230), liivakivipaljandid (8220), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liigid, mille elupaiku kaitstakse, on: harivesilik (*Triturus cristatus*), mis on ühtlasi II kategooria kaitsealune liik, harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), saarmas (*Lutra lutra*) ja karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), mis on ühtlasi III kategooria kaitsealused liigid, ning paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

(2) Kaitseala maa- ja veeala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kolmeteistkümneks sihtkaitsevööndiks ja kuueteistkümneks piiranguvööndiks.

(3) Kaitsealal tuleb arvestada „Looduskaitseaduses“ sätestatud piiranguid käesolevas määruses sätestatud erisustega.

§ 2. Kaitseala asukoht

(1) Kaitseala asub Võru maakonnas Haanja vallas Ala-Suhka, Ala-Tilga, Haanja, Haavistu, Hanija, Holdi, Horoski, Hulaku, Hämkoti, Ihatsi, Jaanimäe, Kaaratautsa, Kaldemäe, Kallaste, Kaloga, Kergatsi, Kirbu, Kotka, Kõomäe, Kääraku, Külma, Leoski, Lüütsepä, Mahtja, Mallika, Meelaku, Miilimäe, Mustahamba, Mäe-Suhka, Mäe-Tilga, Palanumäe, Palujüri, Pausakunnu, Peedo, Piipsemäe, Plaani, Plaksi, Pressi, Purka, Puspuri, Raagi, Resto, Ruusmäe, Saagri, Saika, Saluora, Simula, Soodi, Trolla, Tsiamäe, Tsolli, Tummelka, Tuuka, Tõnkova, Uue-Saaluse, Vaalimäe, Vakari, Vastsekivi, Villa, Vorstimäe ja Vänni külas, Lasva vallas Andsumäe, Noodasküla, Saaremaa, Sooküla, Tohkri ja Tüütsmäe külas, Rõuge vallas Aabra, Augli, Haki, Hallimäe, Handimiku, **Hotemäe**, **Häramäe**, Jaanipeebu, Jugu, Järvekülä, Kahru, Kiidi, **Koke**, **Kokejüri**, **Kokemäe**, Kurgjärve, Kuuda, Kähri, Lauri, Lutika, Muduri, Muna, **Murdemäe**, Mustahamba, Mõõlu, Möldri, **Nogo**, Nursi, **Ortemäe**, Paaburissa, Pulli, Rasva, **Raudsepa**, **Rebase**, Sika, Simmuli, **Soekõrtsi**, **Soomeoru**, **Suure-Ruuga**, **Tealase**, Tiidu, Tindi, **Tootsi**, Tsutsu, **Utsali**, Vadsa, Viitina külas ja Rõuge alevikus, Vastseliina vallas Hinsu, Holsta, Käpa, Kündja, Luhte, Paloveere, Pari, Vaarkali ja Voki külas ning Võru vallas Kolepi, Koloreino, Mõisamäe, Mõksi ja Tootsi külas.

(2) Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

2. peatükk KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 4. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi, pidada jahti ning püüda kala kogu kaitsealal.

(2) Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal viibimine on lubatud, arvestades „Asjaõigusseaduses“ ja „Looduskaitseaduses“ sätestatud.

(3) Kaitsealal on lubatud telkimine ja lõkke tegemine:

1) kinnisasja omaniku või valdaja loal, välja arvatud käesoleva määrusega sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndites;

2) kinnisasja omaniku ja kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud kohtades, välja arvatud käesoleva määrusega sätestatud juhtudel sihtkaitsevööndites.

(4) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine arvestades alljärgnevaid tingimusi:

1) mootorsõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud tegevustel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusel, liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel, metsa- ja põllumajandustöödel;

2) muudel juhtudel on mootorsõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid lubatud kaitseala valitseja ja kinnisasja valdaja nõusolekul.

(5) Kaitseala veealal on keelatud sisepõlemismootoriga veesõidukiga sõitmine, välja arvatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 5. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlviku sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas paadisilla ehitamiseks;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee-erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitiste ehitamiseks.

§ 6. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kaitseala valitseja võib sellise tegevuse kooskõlastamisel, mis käesoleva kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekut, seada kirjalikult tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitstava loodusobjekti kaitse eesmärgi saavutamist või kaitstava loodusobjekti seisundit.

(3) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt „Haldusmenetluse seadusele“ õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

(4) Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil on keskkonnamõju hindamise järelevalvajana õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või seisundit.

3. peatükk SIHTKAITSEVÕÖND

§ 7. Sihtkaitsevõõndi määratlus

(1) Kaitseala sihtkaitsevõõnd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on kolmteist sihtkaitsevõõndit:

- 1) Hainjärve sihtkaitsevõõnd;
- 2) Hinni sihtkaitsevõõnd;
- 3) Kütioru sihtkaitsevõõnd;
- 4) Lakõsuu sihtkaitsevõõnd;
- 5) Munamäe sihtkaitsevõõnd;
- 6) Jaanivariku sihtkaitsevõõnd;
- 7) Jürihani sihtkaitsevõõnd;
- 8) Sitikaoru sihtkaitsevõõnd;
- 9) Tallikõsõ sihtkaitsevõõnd;

- 10) Tuhkrijärve sihtkaitsevöönd;
- 11) Vaskna sihtkaitsevöönd;
- 12) Vällämäe sihtkaitsevöönd;
- 13) Ööbikuoru sihtkaitsevöönd.

§ 8. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Hainjärve, Kütioru, Lakõsuu, Jürihani, Tuhkrijärve ja Vällämäe sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on ökosüsteemide arengu tagamine loodusliku protsessina ning kaitstavate liikide elupaikade kaitse.

(2) Hinni sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on liivakivipaljandite kaitse, looduse mitmekesisuse suurendamine ja säilitamine ning maastiku ilme säilitamine.

(3) Ööbikuoru, Sitikaoru, Tallikõsõ ja Vaskna sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on seal väljakujunenud looduslike koosluste kaitse, looduse mitmekesisuse suurendamine ja säilitamine, poollooduslike koosluste säilitamine ja taastamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

(4) Munamäe ja Jaanivariku sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste, seal hulgas rohunditerikaste kuusikute säilitamine, maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse.

§ 9. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 60 osalejaga rahvaürituse korraldamine, selleks kaitseala valitseja nõusolekul ette valmistatud ja tähistatud kohas. Rohkem kui 60 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistatud ja tähistatud kohas ning rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul.

(2) Ööbikuoru, Tallikõsõ, Vaskna, Sitikaoru ja Jürihani sihtkaitsevööndis on lubatud poollooduslike koosluste hooldamine ja taastamine.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) olemasolevate ehitiste ja maaparandussüsteemide hoiutööd ning veerežiimi taastamine;
- 2) Munamäe, Kütioru, Ööbikuoru, Sitikaoru, sihtkaitsevööndis kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 3) Hinni, Munamäe, Tallikõsõ, Sitikaoru, Ööbikuoru, Vaskna ja Jaanivariku sihtkaitsevööndis metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieliigi, -aja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokkuveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;
- 4) rajatiste püstitamine Tuhkrijärve, Ööbikuoru ja Munamäe sihtkaitsevööndis. Mujal on rajatiste püstitamine lubatud kaitseala ning õppe- ja matkaradade tarbeks ;
- 5) tehnovõrgu rajatiste püstitamine kaitsealal paikneva kinnisasja või kaitseala tarbeks.

§ 10. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine, välja arvatud käesoleva kaitse-eeskirja §-des 4, 9 ja 11 lubatud tegevus;
- 3) uute ehitiste, välja arvatud § 9 lõike 3 punktides 4 ja 5 nimetatud ehitiste püstitamine;
- 4) telkimine ja lõkke tegemine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohtades;

§ 11. Vajalik tegevus

(1) Ööbikuoru, Tallikõsõ, Sitikaoru ja Vaskna sihtkaitsevööndis poollooduslike koosluste esinemisaladel on koosluste ilme ja liigikoosseisu taastamiseks ja säilitamiseks vajalik niitmine, loomade karjatamine,

puu- ja põõsarinde harvendamine. Poolloodusliku koosluse niitmine on lubatud alates 25 juunist, kui kaitsekorralduskavas või liigi tegevuskavas ei ole sätestatud teisiti.

(2) Vaskna ja Ööbikuoru sihtkaitsevööndis on vajalik puu- ja põõsarinde kujundamine vaadete avamiseks.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 12. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on viis piiranguvööndit:

- 1) Hoiuküla piiranguvöönd;
- 2) Pärandmaastiku piiranguvöönd;
- 3) Tavaala piiranguvöönd;
- 4) Keskusala piiranguvöönd;
- 5) Pargi piiranguvöönd.

§ 13. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

(1) Hoiuküla piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse, põllumajandusliku maakasutuse ja asustusstruktuuri ning piirkonnale omase arhitektuuri säilimine.

(2) Pärandmaastiku piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine, kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse ning põllumajandusliku maakasutuse ja asustusstruktuuri säilimine.

(3) Tavaala piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

(4) Keskusala piiranguvööndi kaitse-eesmärk on maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

(5) Pargi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on Viitina, Rogosi ja Uue-Saaluse pargi kaitse.

(6) Piiranguvööndi metsa kaitse-eesmärk on liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamine.

§ 14. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus;
- 2) kuni 100 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud:

- 1) rohkem kui 100 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas;
- 2) raadamine;
- 3) puuvõrade või põõsaste kujundamine ning puittaimede istutamine ja raie Pargi piiranguvööndis;
- 4) uue maaparandussüsteemi ja veekogu rajamine;
- 5) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine;

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud uuendusraie, välja arvatud Pargi piiranguvööndis, kõvalehtpuupuistutes ja pärnikutes. Uuendusraie tegemisel peab arvestama järgmisi tingimusi:

- 1) lageraiet on lubatud teha kuni 1 ha suuruse langina;
- 2) turberaie liikidest on lubatud aegjärgne raie ja häilraie kuni 5 ha suuruse langina, kusjuures tuleb säilitada puistu liikide mitmekesisus;
- 3) männikute, kuusikute, kaasikute, haavikute ja sanglepikute uuendusraielangil tuleb elustiku mitmekesisuse tagamiseks säilitada kasvavaid ja/või surnud puid tüvepuidu kogumahuga vähemalt 20 tm/ha. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks jäetavad säilikuud valitakse erinevate puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või silmapaistvalt laia võraga puid. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks jäetavad puud koristamisele ei kuulu ja jäävad metsa alatiseks.

§ 15. Ehitustegevus piiranguvööndis

(1) Hoiuküla, Pärandmaastiku, Tavaala ja Keskusala piiranguvööndis on olemasoleval hoonestusalal lubatud väikeehitiste püstitamine, mis ei nõua "Ehitusseadusest" tulenevalt kohaliku omavalitsuse kirjalikku nõusolekut.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud:

- 1) Keskusala, Tavaala ja Pargi piiranguvööndis ehitiste püstitamine.
- 2) Hoiuküla ja Pärandmaastiku piiranguvööndis ehitiste püstitamine kinnistu olemasolevatel ja endistel hoonestusaladel, uue hoonestusala rajamine vastavalt välja kujunenud asustusstruktuurile, ehitise püstitamine hoonestuse tarbeks väljapoole hoonestusala.

§ 16. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetiste kasutamine metsamaal, veekogus ja poollooduslikul kooslusel, välja arvatud herbitsiidi kasutamine kaitseala valitseja nõusolekul invasiivse võõrtaimeliigi tõrjeks;
- 2) maavarade kaevandamine;
- 3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine.

§ 17. Vajalik tegevus

Piiranguvööndi poollooduslike koosluste ja rohumaade esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik rohu niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde harvendamine. Poolloodusliku koosluse niitmine on lubatud alates 25. juunist, kui kaitsekorralduskavas või liigi tegevuskavas ei ole sätestatud teisiti.

5. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 18. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 28. augusti 1995. a määrus nr 300 „Haanja looduspargi kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitamine“ (RT I 1995, 72, 1218; 1999, 65, 651) tunnistatakse kehtetuks.

¹ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; C 241, 29.08.1994, lk 175; L 305, 8.11.1997, lk 42–65; L 236,

23.09.2003, lk 667–702; L 284, 31.10.2003, lk 1–53).

Nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 206, 26.01.2010, lk 7-25).

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615-k «Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri» lisa 1 punkti 1 alapunktist 5 jääb looduspark Haanja linnualale ja punkti 2 alapunktist 39 Haanja looduslale, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

² Kaitseala on moodustatud keskkonnaministri 19. aprilli 1991. a määrusega nr 12 „Haanja Looduspargi formeerimine juriidiliseks isikuks“ Haanja maastikukaitseala baasil, mis oli asutatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 „Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta“.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välispiir ja võõndite piirid on märgitud määruse lisas esitatud kaardil Eesti põhikaardi (möötkava 1:10 000), Eesti Metsakorralduskeskuse Misso metskonna 2002. aasta ja Võru metskonna 2002. aasta puistuplaani (möötkava 1:20 000) alusel, kasutades maakatastri andmeid seisuga jaanuar 2008.

Ala kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris ning maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

Andrus Ansip
Peaminister

Jaanus Tamkivi
Keskkonnaminister

Heiki Loot
Riigisekretär